

Achtergrondinformatie nota aanpak Natuurontwikkeling gemeente Wijchen

Inhoud

1.	Aanleiding en doel	1
2.	Gebieden geschikt voor natuurontwikkeling	2
3.	Organisaties, mogelijkheden en voorwaarden.....	3
4.	Subsidies	5
5.	Bijlage	7
	Bijlage 1 - Geschiktheid per deelgebied	7

Augustus 2021

1. Aanleiding en doel

De aanleiding voor deze verkenning over natuurontwikkeling in de gemeente is de motie 'Natuurontwikkeling gemeente Wijchen' die door de gemeenteraad op 12 november 2020 is aangenomen. Door het ontwikkelen van natuur wil de gemeenteraad het effect van klimaatverandering tegengaan.

In de motie wordt het college opgeroepen:

- Te bekijken welke terreinen in Wijchen geschikt zijn voor natuurontwikkeling.
- In overleg te gaan met natuurorganisaties en betrokken Wijchenaren op lokaal en nationaal niveau over de mogelijkheden om meer natuurgebieden in Wijchen te maken.
- Te onderzoeken welke ondersteuning en/of subsidiemogelijkheden beschikbaar zijn indien gebieden teruggegeven kunnen worden aan de natuur.
- In overleg te treden met gemeenten die op dit punt al ontwikkelingen hebben ingezet.
- Voor juni 2021 de raad een natuurplan te presenteren waarin de raad opties voorgeschiedt krijgt voor gebieden waarin ontwikkeling van extra ruimte voor de natuur mogelijk is en/of dit onderwerp te laten aansluiten op het toekomstig natuurbeleidsplan.

Het doel van deze verkenning is:

- Inzicht te krijgen waar mogelijk geschikte locaties voor natuurontwikkeling zijn.
- Inzicht te krijgen welke regelingen hier voor nodig zijn.

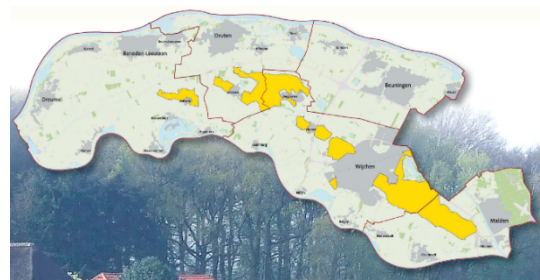
2. Gebieden geschikt voor natuurontwikkeling

Voor de gemeente Wijchen is een landschapsontwikkelingsplan (LOP) opgesteld. Dit plan beschrijft welke kwaliteiten van het landschap worden gewaardeerd en welke kansen er zijn om deze te herstellen of te versterken. Het doel van het LOP is het versterken van de eigen identiteit van een landschap. De gemeente Wijchen is opgedeeld in deelgebieden, zoals de uiterwaarden, rivierduinen en komgebieden.

Per deelgebied is gekeken in hoeverre het gebied geschikt is voor natuurontwikkeling. In dit geval wordt er gekeken naar bosaanplant, wanneer het gaat om natuurontwikkeling. Bos staat namelijk bekend om de capaciteit van het terugdringen van CO₂ in de lucht. Met name het deelgebied 'rivierduinen, riviervlaktes en donken' en het deelgebied 'kampenlandschap' (ook wel oude oeverwallen genoemd) zijn geschikt voor bosaanplant. De geschiktheid per deelgebied is weergegeven in Bijlage 1 'Geschiktheid per deelgebied'.

Rivierduin, riviervlaktes en donken

Rivierduin, riviervlaktes, donken zijn geschikt voor bosaanplant. Voor deze gebieden zijn de doelstellingen zoals vermeld in het LOP in lijn met het aanplanten van nieuwe bossen. Hier ligt ook het plan voor de ecologische verbindingszone (EVZ) en dit kan hand in hand gaan met natuurontwikkeling.

Gebied met rivierduinen, riviervlaktes en donken hier in het geel weergegeven.

Veel voorkomende landschapselementen in het rivierduingebied zijn houtwallen, singels, kleine bossages, geriefhoutbosjes, struweelhagen, bomenrijen, hoogstamboomgaarden en vennen.

Kampenlandschap

Het kampenlandschap is het gebied waar vroeger de oeverwal van de Maas gelegen heeft. Het heeft kenmerkende opgaande landschapselementen zoals lanen, bossen, meidoornhagen en hier en daar een solitaire boom.

Gebied met kampenlandschap hier in het groen weergegeven.

Het doel van het kampenlandschap is het versterken van de landschapspatronen. Daarnaast is het doel ook het realiseren van de EVZ en het verbeteren van het recreatief netwerk met respect voor de landbouwkundige structuur.

Dit kan gedaan worden door de aanleg van landschapselementen en natuurontwikkeling langs oude patronen, zoals meanderende waterlopen.

3. Organisaties, mogelijkheden en voorwaarden

De gemeente zelf heeft een klein aantal hectare in eigendom, maar het meeste wordt verpacht. Er is één locatie die mogelijk voor bosaanplant kan dienen. Het gaat om een stuk grond in de buurt van Bergharen waar nu een agrarische bestemming op ligt. Het ligt naast een bosgebied, maar net buiten de EVZ Heumen-Horssen. De gemeente gaat kansen bekijken om de EVZ Heumen-Horssen te versterken. Dit stuk grond kan dan dienen als ruilverceel. Er kan geruild worden met een perceel dat wel in de EVZ ligt. Hiervoor moet er meer duidelijkheid zijn over de plannen van bedrijventerrein Breekwagen. Als er geen kansen zijn voor de EVZ Heumen-Horssen, kan dit stuk grond zelf omgezet worden tot natuur.

Er moet in beide gevallen een bestemmingsplanwijziging komen. Van agrarisch naar natuur. De budgetaanvraag zal dan op de perspectiefnota 2022 komen. Er wordt onderzocht wat de kosten hiervoor zullen zijn.

Daarnaast is er contact gezocht met organisaties en betrokken Wijchenaren die meer grond in hun eigendom hebben. Organisaties die grotere oppervlakten grond in eigendom hebben en/of mogelijk grond kunnen omzetten tot natuur zijn:

- Staatsbosbeheer
- Geldersch Landschap & Kasteelen
- Natuurmonumenten

Hieronder wordt dieper ingegaan op elke organisatie.

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer (SBB) beheert een groot deel van het groen in Nederland. Het gaat om 273.000 hectare natuur die beschermt wordt. In de gemeente Wijchen zijn een aantal locaties in het bezit van SBB. De visie en het beleid van SBB sluit aan bij de klimaatdoelen die internationaal zijn vastgesteld. In Nederland is de ambitie om 37.000 hectare nieuw bos aan te planten. Hiervan neemt SBB 5.000 hectare voor zijn rekening.

Landbouwgronden omzetten in bos

Er zijn gebieden in de gemeente Wijchen die Staatsbosbeheer beheert. SBB heeft in de gemeente Wijchen twee geschikte locaties gevonden voor de aanplant van nieuw bos. Eén daarvan is een perceel tussen Wijchen en Niftrik langs De Beemd en het spoor. Dit gebied is ingericht als stapsteen in de ecologische verbindingszone Heumen-Horssen. De andere locatie ligt in Alverna. De onderhandelingen met de pachters zijn nog niet rond. Het gaat om voormalige landbouwgronden die in het verleden zijn aangekocht om het Gelders Natuurnetwerk te realiseren. Deze percelen waren als natuurlijke graslanden in beheer. De natuurwaarde van deze graslanden is laag en daarom worden deze gebieden omgezet in bos. De aanplant wordt onder andere gefinancierd via het Buitenfonds of door bedrijven die CO₂ willen compenseren. Bijvoorbeeld na de bouw van een bedrijfspand.

Geldersch landschap & Kasteelen

Stichting Geldersch Landschap & Kasteelen (GLK) beschermt en beheert sinds 1929 natuur in Gelderland. In de afgelopen jaren zijn er tientallen hectares nieuw bos

aangeplant. Momenteel zijn er geen concrete plannen voor natuurontwikkeling. De meeste landbouwgronden die in eigendom zijn van GLK zijn al ingericht als natuur.

In de subsidie 'Biodiversiteit en Landschap' is opgenomen dat functieverandering van een stuk grond subsidiabel is. De waarde vermindering van landbouwgrond dat wordt omgezet naar natuurgrond wordt daarbij 100% vergoed. Via deze subsidie wil GLK in de toekomst meer grond aankopen waar mogelijk ook bos komt.

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten heeft in Batenburg een klein stukje grond aangekocht. Het gaat om uiterwaarden genaamd De Lymen. Het is nog onduidelijk wat de plannen voor dit terrein zijn. Mogelijk wordt hier gekeken naar ruige natuur. Wat onder water kan lopen in tijden van hoog water.

Andere mogelijke partijen

Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Boerenbedrijven die een landschappelijke insteek willen hebben kunnen kansen vormen voor bosaanplant. Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) helpt ze hierbij. Natuur inclusieve landbouw is een groeiend topic binnen het thema duurzaamheid.

Er is een programma Landschap & Biodiversiteit 2019 – 2023 opgesteld voor de gemeente Druten en Wijchen. Via dit programma is het mogelijk om particulieren natuur te laten aanplanten. Een mogelijkheid voor bosaanplant binnen dit programma is bijvoorbeeld project 'Houd de Bongerd Hoog' (hoogstamfruitproject). Het programma Landschap & Biodiversiteit werkt vanuit de subsidieregeling 'biodiversiteit en landschap' van de provincie (zie ook paragraaf 4. Subsidies).

Daarnaast is er meer aandacht voor natuurinclusieve landbouw. Projecten kunnen zich aansluiten via het [Platform Natuurinclusieve landbouw Gelderland \(weblink\)](#). Daarbij hoort ook het Agroforestry Netwerk Gelderland, waar SLG beplantingsplannen maakt voor boeren die bomen en struiken willen integreren in de bedrijfsvoering.

Een mogelijk nieuw project kan opgezet worden om aanplant van klimaatbosjes te realiseren. Hiervoor is het mogelijk om een opdracht te plaatsen bij SLG. Waterschap Rivierenland zou hierbij betrokken kunnen worden, omdat het samenhangt met klimaatadaptatie Rijk van Maas en Waal.

Oud burgeren gasthuis & Heerlijkheid Leur

Het Oud burgeren gasthuis (OBG) en Heerlijkheid Leur zijn twee organisaties die ook over terreinen beschikken. Het is nog niet concreet wat de plannen zijn van deze organisaties. Er zullen korte lijntjes blijven bestaan om duidelijkheid te krijgen over de plannen.

Andere kansen

Naast het zoeken naar mogelijkheden voor bosontwikkeling, wordt er ook gekeken naar andere kansen op het gebied van natuurontwikkeling. Zo wordt er gewerkt aan ecologisch maaibeheer en is er een minibosje aangelegd aan de Hoefsestraat. Er ligt ook een kans bij het herinrichten van natuur langs de Van Cittersweg.

Daarnaast worden bewoners en ontwikkelaars aangemoedigd om het principe natuurinclusief bouwen toe te passen. Deze vorm van klimaatadaptatie zorgt ervoor dat er meer regenwater wordt opgevangen en er minder hittestress ontstaat. Bijvoorbeeld door het toepassen van groene daken of groene gevels.

In de aanloop van het plan Wijchen West zijn er kansen langs de Vormerseweg en het OBG. Hier liggen percelen die goed ingericht kunnen worden als natuur en recreatie. Er wordt nauw samengewerkt met natuurorganisaties om de kansen voor natuur te pakken.

4. Subsidies

Er zijn verschillende vormen van ondersteuning en subsidies mogelijk om bosaanplant in de gemeente Wijchen te realiseren. Op provinciaal niveau zijn dat de subsidie regeling van biodiversiteit en landschap; burgerbetrokkenheid bij natuur, groen en landschap en grond in bezit krijgen voor het Gelders Natuurnetwerk. Op Europees niveau is dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

Subsidies op provinciaal niveau

Op provinciaal niveau zijn er drie subsidies van natuur toepasbaar op de opgave van natuurontwikkeling. Deze subsidies komen voort uit de Regels Ruimte voor Gelderland 2016. Subsidie van biodiversiteit en landschap; burgerbetrokkenheid bij natuur, groen en landschap en grond in bezit krijgen voor het Gelders Natuurnetwerk. In de volgende tabel zijn deze subsidies kort toegelicht.

Subsidieregeling	Voor wie	Waarvoor
<u>Biodiversiteit en landschap</u>	- Gemeenten - Bos- of landgoedeigenaren - Agrarische collectieven	- Uitvoeren van fysieke maatregelen die de biodiversiteit verhogen, of het aanleggen of herstellen van groenblauwe landschapselementen (cofinanciering vanuit de gemeente) - Uitvoeren van herstel- of inrichtingsmaatregelen op een agrarisch leefgebied - Functieverandering (waardeverschil landbouwgrond naar natuurgrond) - Periodiek onderhoud aan groenblauwe landschapselementen
<u>Burgerbetrokkenheid bij natuur, groen en landschap</u>	Mensen, verenigingen en stichtingen die zich inzetten voor natuur, groen of landschap	Aanleggen, beheren of verbeteren van de kwaliteit van natuur, groen of landschap door inwoners in hun leefomgeving
<u>Grond in bezit krijgen voor het Gelders Natuurnetwerk</u>	Iedereen, mits het natuurambitieterrein op de ambitiekaart Gelders Natuurnetwerk staat.	- In bezit krijgen van een natuurambitieterrein, - Beëindigen van een pachtovereenkomst van een natuurambitieterrein, - In bezit krijgen van een natuurambitieterrein in combinatie met de daling van de waarde van de gebouwen op dat terrein, door de verandering van de functie van natuurambitieterrein naar natuur.

Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)

Het Europese gemeenschappelijk landbouwbeleid heeft in Nederland een nieuwe invulling gekregen: het Nationaal Strategisch Plan (NSP). Het laat zien wat Nederland concreet gaat doen om te komen tot een duurzame, toekomstbestendige landbouwsector.

De basispremie is de kern van het GLB en is niet veranderd. In het nieuwe GLB vallen hier wel nieuwe voorwaarden onder. Daarnaast is er een eco-regeling toegevoegd. Eco-activiteiten zijn maatregelen die boeren kunnen toepassen op hun percelen. Ze dragen bij aan zes doelen: op bodem, water, lucht, milieu, landschap en biodiversiteit. Onder deze eco-activiteiten valt ook de mogelijkheid tot bosaanplant in de vorm van houtige landschapselementen (heg, haag, houtwal, singel).

Landschapspark Wijchen

Een hovenier in de gemeente heeft contact gezocht met de gemeente over het realiseren van een natuurlijk park. Er zijn bedrijven die hun CO₂-uitstoot willen compenseren of willen bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Het idee is om deze geïnteresseerden met elkaar te verbinden. Deze bedrijven kunnen geld inleggen om de financiering van een openbaar park te verzorgen. Dit principe lijkt op het Buitenfonds. Er wordt hier echter van uitgegaan dat het beoogde park wel toegankelijk is voor recreanten.

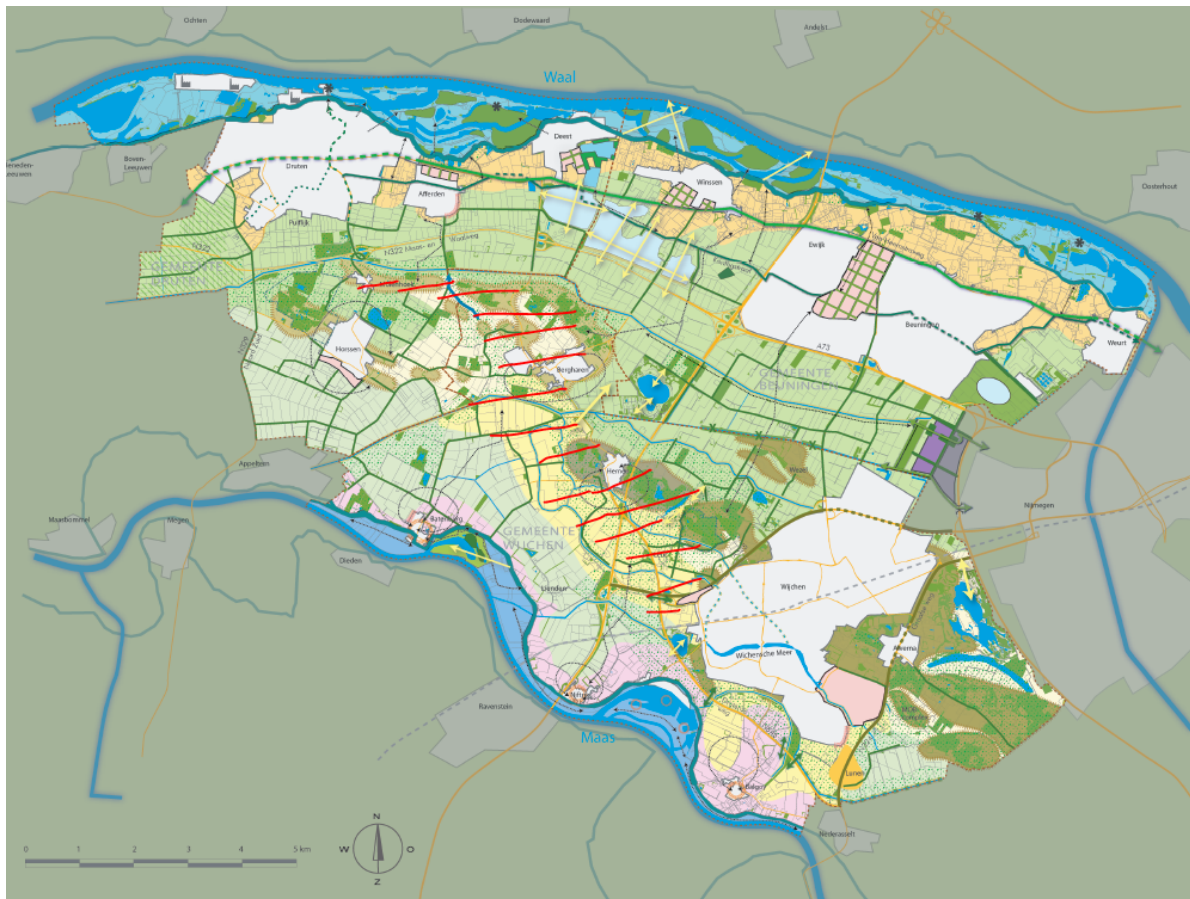
De gemeente staat positief tegenover dit plan en wil graag medewerking verlenen. De gemeente neemt echter geen trekkersrol in dit plan. De geïnteresseerden zullen zelf moeten samenwerken om dit plan op te zetten. Bijvoorbeeld via een ondernemersvereniging.

5. Bijlage

Bijlage 1 - Geschiktheid per deelgebied

Deelgebied	Doelstelling	Geschikt?
Rivierduinen, riviervlaktes en donken	- Natuurwaarden en EVZ ontwikkelen - Bosareaal vergroten	Ja
Kampenlandschap (Oude oeverwal)	Realisering van Ecologische verbindingszone (EVZ)	Ja
Maaskom	Natuurontwikkeling met respect voor de openheid en de agrarische structuur	Ja, op kleine schaal
Maasoeverwal	Agrarische verbreding stimuleren, aanleg van kleine landschapselementen en hoogstamfruitbomen	Ja, op kleine schaal
Maasuiteerwaard	- Zichtlijnen behouden op de kernen, zowel aan de overzijde van de rivier als over rivierbochten op kernen in het plangebied - Ruimte voor de rivier en natuur ontwikkelen - Bakenbomen handhaven - Bakenbomen zijn bomen (populier en es) die op de oevers langs de rivier staan en de grens tussen land en water markeren. Ze staan in een rij met een onderlinge afstand van ongeveer honderd meter en komen voornamelijk langs het bedijkte deel van de Maas voor.	Ja, bakenbomen

De meest geschikte deelgebieden zijn rivierduinen, riviervlaktes en donken. Hier is het doel om het bosareaal te vergroten. Daarnaast is het kampenlandschap een geschikt deelgebied. Hier wordt namelijk de Ecologische verbindingszone (EVZ) gerealiseerd. Deze deelgebieden liggen in een horizontaal vlak tussen de Maas en Waal (zie figuur 1 op de volgende pagina).

Figuur 1 – Visiekaart Landschapsontwikkeling plan (LOP) Druten, Wijchen en Beuningen. De rode arcering is het gebied dat het meest geschikt is voor bosontwikkeling (Rivierduinen, riviervlaktes en donken & Kampenlandschap (voorheen: oude oeverwal))